

KADIRLI ÜZERİNE YÜRÜTÜLEN ARAŞTIRMALAR ÖZET

Ulakbim tez veri tabanında ve diğer makale tarama indekslerinde Kadirli anahtar kelimesi ile arama yapıldığında 20-25 çalışma listelenmektedir. Bunlardan birisi doktora diğerleri yüksek lisans tezi ya da çeşitli dergilerde yayınlanan makalelerdir. Konu bazında incelendiğinde ziraat ve zirai faaliyetler, coğrafya ve yerleşim, jeolojik ve biyolojik yapı ve çeşitlilik, halk bilimi, sosyal ve kültürel çalışmalar, maden ve orman mühendisliği ile Türk dili ve edebiyatı üzerinedir. Tüm bu çalışmalar incelendiğinde Kadirli ilçesi ve çevresinin jeolojik, biyolojik çeşitliliği, tarihi derinliği, kültürel birikiminin zenginliği karşısında saygı duymamak mümkün değildir. Bununla birlikte tarihin farklı evrelerinde yaşanmış iyi ve kötü olaylar, dil ve edebiyatındaki farklı üslup ve tat etkileyicidir.

COĞRAFYA VE COĞRAFİ ÖZELLİKLER KONULU ÇALIŞMALAR

Erciyes Üniversitesi öğretim üyelerinden Cevdet Kırpık tarafından 2016 yılında İskan, İsyan ve Değişim: XIX. Yüzyılın İkinci Yarısında Kadirli başlıklı bir makale Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi dergisinde yayınlanmıştır. Kadirli şehrinin temelleri büyük oranda XIX. yüzyılın ikinci yarısında atılmış olduğu. Devlet otoritesinin hâkim kılınması, şehircilik, ekonomik faaliyetler ve toplumsal yapı ile devlet –halk ilişkileri, esaslı bir değişim sürecinden geçmiş olduğu belirtilmektedir.

Kadirli çevresinin fiziki coğrafyası başlıklı Mediha Kanat tarafından yapılan 2001 tarihli tezde Kadirli, Akdeniz Bölgesi'nin Adana Bölümünde bulunan Osmaniye' nin en büyük ilçesi olarak tarif edilmektedir. Çukurova' nın kuzeydoğusunda yer alır. Kadirli'nin kuzey ve doğusunda orta Toroslar yükselirken, güneyinde ve batısında Çukurova yer alır. İlçeyi Ceyhan Irmağı'nın bir kolu olan Savrun Çayı ikiye böler. İlçe merkezi 35° 30' ve 36° 15' doğu boylam ile 37° 36' ve 38° kuzey enlemleri arasında yer alır. Denizden yüksekliği 95- 100 m olup kuzey ve doğu kısmı plato ve tepelerle çevrilidir. Kadirli üzerine yürütülen tek doktora çalışması 2008'de DöndüÜçeçamKaragel tarafından yapılmıştır ve başlığı “Kadirli ilçesi'nin beşeri ve ekonomik coğrafyasıdır”. Bu çalışmada “Kadirli ilçesi, Akdeniz Bölgesi'nin Adana Bölümü'nde Osmaniye ilinin kuzeyinde bulunmaktadır. Kadirli'nin, Çukurova gibi yerleşme koşullarının son derece uygun olduğu bir alanda yer alması, tarih boyunca pek çok uygarlığın kurulup gelişme merkezi olmasını; eski kervan yolları geçiş güzergâhı üzerinde yer alması ise, bir ticaret merkezi statüsü kazanmasını sağlamıştır” denilmektedir. Kadirli kırsal nüfusunda belirli özellikler itibariyle Cumhuriyet döneminde dikkat çeken, dört farklı dönem söz konusu edilebilir. Bunlar: 1935-1940 yılları arasında görülen azalma, 1940-1965 yılları arasında görülen hızlı nüfus artışı, 1965-1980 yılları arasında görülen duraklama ve 1980-2000 yılları arasında görülen düzenli azalma dönemleridir.

Şehir nüfusu ise, kır nüfusunun tersine 1927-1965 yılları arasında yavaş bir gelişme; fakat 1965 yılından sonra çok hızlı bir artış göstermiştir. Kadirli 1960 yılına kadar bir tarım kasabası görünümünde iken, 1960 sonrasında şehrsel fonksiyonlarındaki çeşitlenme, özellikle de hizmet sektörünün gelişmesi ile birlikte günümüzde ağırlıklı fonksiyonu hizmet olan bir şehir durumuna gelmiştir. Kadirli'de nüfusun artmasıyla birlikte şehrsel fonksiyonlarda da gelişmeler olmuştur. Hizmet sektörünün ağırlıkta olduğu şehirde, sanayi alanında daha fazla yatırımın yapılmasıyla birlikte şehrsel kimlik kuvvetlenecektir.

Yine Döndü Üçeçam'ın 2002 tarihli yüksek lisans çalışması da Kadirli üzerinedir. Kadirli'nin kuruluşu, gelişmesi ve şehrsel fonksiyonlarını araştırmış ve raporlamıştır. Kent nüfusunun 1927 yılından günümüze kadar, 1935-1940 yılları arası hariç hiçbir dönemde azalmadığından bahseden çalışmada nüfusun, 1940-1965 yılları arasında yavaş, 1965-1997 yılları arasında hızlı bir şekilde artarken, 1997 yılından sonra nüfus artış hızı düşme eğilimine girdiği ifade edilmiştir.

Yücel Yonca 2014 yılında Kadirli'de yaylacılık faaliyetleri konulu bir yüksek lisans tezi tamamlamıştır. Yaylacılık faaliyetlerinin sadece Kadirli ve çevresinde her yıl yaklaşık 100 bin insanı doğrudan ilgilendiren sosyokültürel bir faaliyet olmasına rağmen, bugüne kadar yöremizde yapılan yaylacılık faaliyetleri hakkında yeteri kadar bilimsel çalışmanın yapılmadığını ifade ederek çalışmasını gerekçelendirmiştir.

Araştırma sonucunda 30'u Kadirli ilçesi sınırlarında, 17 tanesi de ilçe sınırları dışında olmak üzere toplam 47 yaylada bölge halkının yaylacılık faaliyetlerinde bulunduğu tespit edilmiştir. Yeryüzü şekilleri ve coğrafi konumları elverişli olan ve eskiden beri bu aktivitelerin merkezi durumunda olan yaylaların hala cazibesini korumaya devam ettiğini görülmekle birlikte, yeni yayla yerleşmelerinin de ortaya çıkarak büyümeye başladığı görülmüştür. Yaylaların hemen hepsinde başta altyapı olmak üzere, birçok sorunun devam ettiği görülmektedir. Ayrıca yaylalara iniş ve çıkışları belirleyen faktörün ise yaylacıların tarım, hayvancılık veya rekreasyon amacına göre değişiklik gösterdiği tespit edilmiştir. Yaylalarda kullanılan mesken tiplerinin ise, yayladan yaylaya ve yaylacının gelir durumuna göre değişiklik gösterdiği ortaya çıkmıştır.

Richard Bayliss tarafından AnatolianStudies dergisinde 1997 yılında "TheAlacami in Kadirli: Transformations of a sacredMonument" başlıklı bir yazı yayınlamıştır. Kadirli'nin kenarında en iyi korunmuş geç Roma dönemi kilise anıtlarından biri tarihinin neredeyse bin yıllık tarihinin yarısını da Alacami olarak geçirdiğini anlatmaktadır. Başlıktanda anlaşılabacağı gibi Kutsal bir anıtın dönüşümü işlenmektedir.

ÜçeçamKaragel 2010 yılında bir başka çalışmada Kadirli ilçesinde kır nüfusunun dağılışı ve yoğunluğu konulu bir makalede Kadirli ilçesi kır nüfusunun dağılışı tarımsal yapı ile birlikte morfografik özellikler, hidrografya ve ulaşım ağı en önemli faktörler olduğunu belirtmiştir. Araştırma sahasında nüfus daha çok ova köylerinde toplanmıştır. Burada nüfusun yoğunlaşmasına neden olan en önemli faktör Savrun Çayı'nın yaydığı alüvyonlardan oluşmuş, zira potansiyeli yüksek topraklardır. Kadirli ilçesi köylerinin % 50'si az nüfuslu köyler grubunda yer almaktadır. Bu gruptaki köyler genellikle ilçedeki ortalama köy nüfusunun (611 kişi) altında nüfusa sahiptirler. 1935 yılında ova ünitesinde yoğunlaşmış olan nüfus, 1965 yılında da bu özelliğini korumuştur. 1935 ve 1965 yılında nüfus, daha çok Savrun

Çayı yatağı ve çevresiyle, ilçe merkezine yakın olan kesimler ve önemli ulaşım güzergâhları boyunca toplanmıştır. 1990 yılı sonrasındaki dönemlerde ise ova ünitesinde yer alan yerleşmelerde ciddi nüfus kayıpları olurken, dağlık ve tepelik sahalarda nüfus kayıpları görülmediği gibi, artışlar dikkat çekmektedir. Buna ek olarak Aslantaş Barajı'nın yapımıyla birlikte sulanabilen tarım arazilerinin artışı bu bölgede nüfusun yoğunlaşmasına sebep olmuştur.

Ziraat ve Zirai Faaliyetler Üzerine Yürütülen Araştırmalar

Ziraat alanında Celile Mayaoğlu 1996 yılında karpuzlarda solgunluk hastalığı etmeni *fusariumoxysporum f-5p niveum* un yaygınlık ve hastalık oluşum oranının saptanması amacıyla bir yüksek lisans çalışması yürütmüştür. Bu çalışmada, karpuzlarda solgunluğa sebep olan patojen *Fusariumoxysporumf.sp. niveum'* un Çukurova Bölgesi' ndeki yaygınlık ve oluşum oranı araştırılmıştır.

Ziraat alanında bir diğer yüksek lisans çalışması 2016 yılında Başak Gül tarafından Osmaniye ili Kadirli ilçesinde yerfıstığı üretim faaliyetinin ekonomik analizi amacıyla yürütülmüştür. Bu amaç doğrultusunda basit tesadüfî örnekleme yöntemi ile belirlenen 60 işletme ile yüz yüze anket çalışması yapılmıştır.

Ayrıca 2016 yılında Mehmet Tahiroğlu Kadirli koşullarında karabaş kekik (*Thymbraspicata L.*)'in tohumla üretim olanaklarını araştırmak amacıyla yüksek lisans tezi olacak bir araştırma tamamlamıştır. 2013-2014 yılları arasında Kadirli yöresinde yürütülen bu çalışmada Karabaşkekik tohumlarında farklı tohum renklerinin ve kimyasal uygulamaların çimlenme üzerine etkisi incelenmiştir.

Karabaş Kekik konusunda bir diğer çalışmada Belma Çiçek tarafından yine 2016 yılında gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmada, Mart 2014 ve Mayıs 2015'de Osmaniye'nin Kadirli ilçesinde kültürü yapılan *Thymbraspicata* var.

Emine Kokaçya Duvan 2014 yılında Kadirli ilçesinde turp üretim ve pazarlama yapısını inceleyen bir yüksek lisans tezi yürütmüştür. Bu çalışmada, Türkiye turp üretiminin yaklaşık %75'ini oluşturan Kadirli İlçesinin turp üretim potansiyelinin değerlendirilebilmesi için turpun üretim ve pazarlama yapısı incelenmiştir.

Ziraat konusunda bir başka çalışma ise 2014 yılında Tuğçe Halaç tarafından Kadirli'de (Osmaniye) yetiştirilen kırmızı pancar, karpuz turpu ve kırmızı turp yaprak ve kökleri ilave edilmiş topraklarda karbon mineralizasyonu konusundadır.

Ziraat alanında burada sunulacak son çalışma ise Turgut Telis tarafından Kadirli ovası Kesik suyu sulama işletme alanında taban suyu değişimleri ve sorunları üzerine 1986 yılında yapılmıştır. Bu çalışma, DSİ-Kesik suyu Sulama İşletme Alanında mevcut taban suyu sorunlarının kapladığı alanların ve taban- suyu sorununa neden olan faktörlerin belirlenmesi amacıyla yapılmıştır.

Jeoloji ve Biyoloji alanında yürütülen çalışmalar

Senem Tekin 2014 yılında Kadirli – Aslantaş (Osmaniye) dolaylarının cbs tabanlı heyelan duyarlılık değerlendirmesi başlıklı bir yüksek lisans çalışması yürütmüştür. Bu çalışmada, Kadirli ilçesi dolayında ki toplam 523 km²'lik alanın heyelan duyarlılık değerlendirmesi yapılmıştır.

Ayrıca 2008 yılında Kadir Ürünveren Kadirli (Osmaniye) Kösepinarı Köyü ve çevresindeki mermerlerin mühendislik özellikleri konulu bir tez yapmıştır. Bu tez çalışmasında, Kadirli (Osmaniye) Kösepinarı ve çevresindeki mermerlerin fiziko-mekanik özelliklerinin belirlenmesi amacıyla Osmaniye ilinde bulunan mermer ocaklarından numuneler alınmıştır.

2007 yılında Yunus Kurtgöz Kadirli Orman İşletme Müdürlüğü ormanlarında yaşayan Coleoptera türlerini tez olarak çalışmıştır. Bu çalışmada Kadirli Orman İşletme Müdürlüğü ormanlarında yaşayan Coleoptera (Örtük Kanatlılar) türleri incelenmiştir. Yaptığımız çalışmalarda 15 familyadan 21 faydalı, 33 zararlı olmak üzere 54 tür tespit edilmiştir.

Sosyal kültürel alanda yürütülen araştırmalar

Mehmet Çeribaş 2004 yılında Kadirli ve çevre folklorunda eski Türk inançlarının izleri konulu bir yüksek lisans çalışması yürütmüştür. Bu çalışmada, birinci bölümde Kadirli ve çevresi tarihî, coğrafik, kültürel, ekonomik, iklimsel ve sosyolojik anlamda incelenerek; diğer bölümlere nesnel temel oluşturulmaya çalışılmıştır. Böylece tezin daha gerçekçi bir temele oturtulması için gayret gösterilmiştir. İkinci bölümde, Türkleri etkileyen dinler, bu dinlerdeki değişimler ve Türklere bu dinlerden hangi inançların geçtiği konusuna girilmiş; üçüncü bölümde de eski Türk dini olarak benimsenen Gök Tanrı Dini'yle, bu dinin asıl terimlerinin hem eski hem de Anadolu ve yöredeki biçimleri karşılaştırılarak verilmiştir. Dördüncü bölümde, evlenme, doğum, ad verme; nişan, düğün, ölüm gibi geçiş törenleri, bazen tasvirî, bazen de bu tasvirilere bağlı ilmî tahliller biçiminde anlatılmıştır. Sonuç olarak da, Kadirli ve yöresinin inanç haritası çıkarılmaya çalışılmıştır. Bu haritadaki çizgilerin eski Türklerin inanç haritasıyla ne kadar paralellik arz ettiği, dönem dönem olarak incelenmiştir. Bu incelemede, Türklerin hangi inanç dairesine ya da haritasına dahil olursa olsun, kültürel hayatındaki değişimlerin hiçbir zaman içsel (tamamen farklılaşma) değil, dışsal (sadece motif değişikliği) olduğu kararlaştırılmıştır.

Bir diğer çalışma Ebru Kayırhan tarafından 2007 yılında yüksek lisans çalışması olarak yürütülmüş ve Kadirli Aşık Abdülvahap Kocaman'ın hayatı ve şiirleri ele alınmıştır. Bu çalışma Türk Halk Edebiyatına ve Türk Halk şairliği'ne her yıl Konya'da yapılan Türkiye Aşıklar Bayramı'nın katkılarını ve bu bayramdan yetişen bir halk şairi olan KOCAMAN'ı her yönüyle ortaya koyması ve şiirlerini eksiksiz olarak içine almasıyla bu konudaki eksikleri tamamlayan bir çalışmadır. Çalışma KOCAMAN'ın hayatı, çevresi, sanatı ve şahsiyeti ile şiirlerinden oluşmaktadır.

Kaynakça

- MEDİHA KANAT (2001) Kadirli çevresinin fiziki coğrafyası, Yüksek Lisans Tezi
- DÖNDÜ ÜÇEÇAM KARAGEL (2008) Kadirli ilçesi'nin beşeri ve ekonomik coğrafyası. Doktora Tezi
- DÖNDÜ ÜÇEÇAM (2002) Kadirli'nin kuruluşu, gelişmesi ve şehirselleşme fonksiyonları, Yüksek Lisans Tezi
- CELİLE MAYAOĞLU (1996) Karpuzlarda solgunluk hastalığı etmeni yaygınlık ve hastalık oluşum oranının saptanması, Yüksek Lisans Tezi
- MEHMET ÇERİBAŞ (2004) Kadirli ve çevre folklorunda eski Türk inançlarının izleri, Yüksek Lisans Tezi
- YÜCEL YONCA (2014) Kadirli'de yaylacılık faaliyetleri, Yüksek Lisans Tezi
- SENEM TEKİN (2014) Kadirli – Aslantaş (Osmaniye) dolaylarının cbs tabanlı heyelan duyarlılık değerlendirmesi, Yüksek Lisans Tezi
- BAŞAK GÜL (2016) Osmaniye ili Kadirli ilçesinde yerfıstığı üretim faaliyetinin ekonomik analizi, Yüksek Lisans Tezi
- MEHMET TAHİROĞLU (2016) Kadirli koşullarındakı arabaş kekik (*Thymbraspicata* L.)'in tohumla üretim olanakları. Yüksek Lisans Tezi
- BELMA ÇİÇEK (2016) Osmaniye Kadirli'de yetiştirilen *Thymbraspicata* Var. *spicata*'nın yaprağı ve mospilan
- EMİNE KOKAÇYA DUVAN (2014) Kadirli ilçesinde turp üretim ve pazarlama yapısı, Yüksek Lisans Tezi
- TUĞÇE HALAÇ (2014) Kadirli'de (Osmaniye) yetiştirilen kırmızı pancar, karpuz turpu ve kırmızı turp yaprak ve kökleri ilave edilmiş topraklarda karbon mineralizasyonu. Yüksek Lisans Tezi
- A. KADİR ÜRÜNVEREN (2008) Kadirli (Osmaniye) Kösepinarı Köyü ve çevresindeki mermerlerin mühendislik özellikleri. Yüksek Lisans Tezi
- YUNUS KURTGÖZ (2007) Kadirli Orman İşletme Müdürlüğü ormanlarında yaşayan Coleoptera türleri.
- MEHMET YARDIMCI (1990) Ağır söyleme geleneğimiz ve Kadirli Kozan Yöresinde söylenen Ağır. I. Uluslararası Karacaoğlan ve Çukurova Halk Kültürü Sempozyumu. Adana
- ÇETİN ÖNER (2010) Yaşar Kemal. İmge Öyküler Dergisi Sayı 2.